

Євтушенко Н. О.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту;
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м.Київ

ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну вплинуло на розвиток вітчизняних підприємств. Основними негативними наслідками стало:

1) зниження попиту на продукцію підприємств. За дослідженнями міжнародної консалтингової компанії Deloitte: 75% підприємств стикнулись зі значним зменшення попиту, при цьому 70% шукають нових клієнтів та канали збуту, 20% підприємств надають інформацію щодо прострочення або відсутності оплати від клієнтів [1]. нестача фінансування. За дослідженнями міжнародної консалтингової компанії Deloitte: 40% підприємств України потребують оборотного капіталу, якого їм бракує через майже повне припинення банківського кредитування. 36% підприємств України активно шукають фінансування. 4% підприємств України у 2022 році скористалися Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» [1].

2) логістичні проблеми. За дослідженнями міжнародної консалтингової компанії Deloitte: 44% підприємств України зазнають труднощів, пов'язаних із логістикою та транспортуванням. Спостерігається розрив звичних транспортних ланцюжків, викликаний блокуванням портів, оскільки пріоритет надається військовим і гуманітарним вантажам, а також нестачею пального через російські удари по нафтопереробних підприємствах та сховищах пального [1].

Вирішення однієї з основних проблем українських підприємств як нестача фінансування позитивно вплине на процес відбудови України після закінчення війни. Прямі іноземні інвестиції можуть стати реальним джерелом підтримки вітчизняної економіки.

Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування»[2] поняття «прямі іноземні інвестиції» не пропонується. Натомість дається визначення «іноземної інвестиції», яка розглядається як вартість інвестицій, здійснених іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України, з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [3].

Прямі інвестиції – це категорія міжнародної інвестиційної діяльності, яка відображає прагнення суб'єкта господарювання (резидента однієї країни) контролювати чи істотно впливати на діяльність підприємства – резидента іншої країни. Якщо капітал (майнові права) нерезидента становить не менше 10% статутної вартості капіталу підприємства-резидента (розрахованого відповідно до прав голосу в управлінні підприємством-резидентом)[4], інвестиція стає прямі інвестиції.

На українському інвестиційному ринку домінують транснаціональні компанії, такі як ArcelorMittal (друга за величиною металургійна компанія у

світі), а також Nestlé, Eurocar, Bayer, Kingspan, Philip Morris, Shell, «Астарта-Київ», Zammler, Shell, Bosch, I Lexus, Biosphere, Cemarmk, Barlinek, Turkish Airlines, Hjort Knudsen та ін., а також потужні FMCG компанії, які виробляють товари для повсякденного використання та повсякденних потреб (продукти харчування, напої, косметика, побутова хімія). Середні компанії також продовжують працювати в Україні. Наприклад, Morgan Furniture – у Рівному вони виробляють меблі для світових лідерів, як-от ІКЕА.

На рис. 1. наведено відомості щодо прямих іноземних інвестицій України за період 2010-2023 рр. за принципом спрямованості (по грошовим потокам).

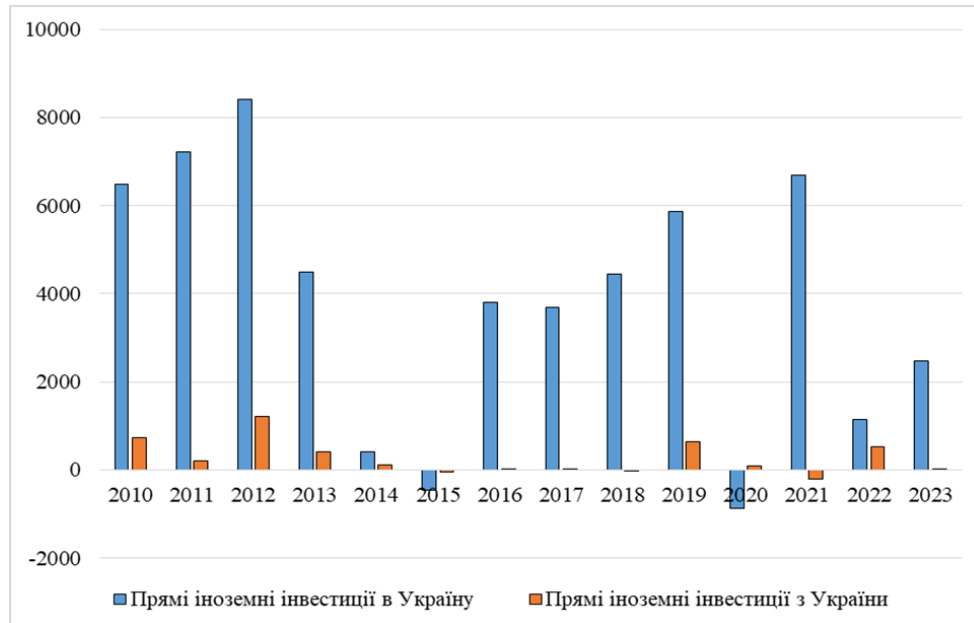

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні за період 2010-2023рр., млн. дол. США [3]

За результатами оцінки встановлено, що протягом аналізованого періоду динаміка прямих іноземних інвестицій не є стабільною. Значна частина загальної структури прямих іноземних інвестицій спрямована в Україну. За період 2010-2023 років найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну був у 2012 році – 8,401 мільярда доларів. США. Однак кількість цих інвестицій також демонструє негативну тенденцію зростання, причому суми інвестицій у 2015 та 2020 роках були від’ємними.

На початку 2023 року Світовий банк оцінив, що потреби України на реконструкцію та відновлення протягом наступних десяти років становлять приблизно 411 мільярдів доларів США[5]. Для подальшого відновлення країни Світовий банк оголосив про створення багатостороннього трастового фонду для підтримки уряду України у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення критичних потреб країни, зокрема Цільового фонду підтримки, відновлення та реконструкції та реформування України. (URTF). *Сьогодні Трастовий фонд URTF фінансує рамкові проекти, такі як [6]:*

- Відновлення основної логістичної інфраструктури та мережевих з’єднань на суму 585 мільйонів доларів США;

- 500 мільйонів доларів на проекти з енерговідновлення та підготовки до зими;
- 800 мільйонів доларів на відновлення житла для відновлення прав і можливостей;
- Надзвичайний проект із надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України на суму 550 мільйонів доларів.

Очікується, що саме українські та міжнародні приватні компанії сприятимуть розвитку інфраструктури та економічному відродженню України. Ця масштабна реконструкція являє собою найбільшу можливість за останні вісім десятиліть для приватного капіталу зробити успішні інвестиції на розвиток економіки України після війни.

Для залучення іноземних інвесторів, при підтримці держави, успішно розроблено і впроваджено унікальну електронну платформу під назвою «Advantage Ukraine». На цьому інноваційному ресурсі представлено понад 500 інвестиційних проектів та можливостей в 10 ключових галузях економіки. Однак не всі проекти можуть знайти свою реалізацію. Для інвесторів є два ключових моменти, на які вони звертають увагу. По-перше, це війна. По-друге, це правила ведення бізнесу, в яких присутні давні проблеми на законодавчому рівні щодо захисту прав власності, адміністрування податків, виділення земельних ділянок, здійснення підтримки інвестиційної діяльності, створення системи підготовки інвестиційних програм і проектів тощо [3].

Доцільно долучати до налагодження інвестиційної активності страхові компанії, які діють під юрисдикцією Світового банку. Тому Міністерство економіки України та Багатостороннє агентство гарантій інвестицій (МІГА) оголосили у вересні 2022 року, що в майбутньому співпрацюватимуть для покращення інвестиційного клімату в Україні за допомогою таких інструментів, як страхування політичних ризиків та страхування ризиків війни під час війни. Наявність цього механізму страхування створює повернення коштів інвестора у разі часткової або повної втрати. Вид страхування інвестицій від воєнних ризиків давно використовується в таких країнах, як Австралія, Велика Британія, Канада, Німеччина, Франція та Японія [3].

Тому з метою створення привабливого інвестиційного середовища та активізації інвесторів у післявоєнній Україні передбачається вжити заходи на національному рівні:

- подальше забезпечення адміністративно-правового та судового захисту прав і законних інтересів інвесторів;
- посилити захист інвестицій через механізми страхування іноземних інвестицій;
- стимулювання розвитку конкуренції на інвестиційному ринку за допомогою механізму спрощеного оподаткування;
- удосконалення правозастосовної практики та кодифікації законодавства у інвестиційній сфері.

Список використаних джерел

1. As after the war, Ukraine should restore the economy and business. Deloitte is in the news. URL: <http://surl.li/rdzgs>
2. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Євтушенко Н.О. Прямі іноземні інвестиції: стан та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2023. (188), 83-88.
4. Пашкевич М.С., Шагоян С.М. Прямі іноземні інвестиції як чинник розвитку експортно-орієнтованого українського бізнесу в умовах глобалізації. *Ефективна економіка* № 8, 2016. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6039>
5. Масштабне відновлення України в найближчі роки стане можливістю для успішних приватних інвестицій. Міністерство економіки України. URL: <http://surl.li/rdzgw>
6. Євтушенко Н.О. Світовий банк як ключовий партнер у відновленні України після війни. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: X міжнародна науково-практична конференція (20 жовтня 2023 року, Київ)*. Національна академія статистики, 2023.

Жук Р. В.,
аспірант;

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Міграція українців з метою працевлаштування за кордоном стала поширеним явищем в сучасній Україні. За різними оцінками вітчизняних вчених, викладених в Національній доповіді 2018 року щодо міграції в Україні, за кордоном одночасно працюють від 1,5 до 5,0 млн. осіб [1, с. 79], зокрема Е. Лібанова оцінила чисельність українців, які одночасно працюють за кордоном у 3,0 млн. осіб [2, с. 14]. Інтенсивність трудової міграції українців зростала протягом попередніх років, а оскільки розрив між рівнем доходів в Україні та основних країнах призначення трудових мігрантів не зменшується, то можна очікувати значних обсягів трудової міграції і у майбутньому. За таких умов, цілями державної міграційної політики мають бути зменшення масштабів трудової міграції, сприяння позитивним наслідкам трудової міграції та зменшення або нівелювання її негативних наслідків для соціально-економічного розвитку України.

З метою моніторингу ефективності державної політики щодо досягнення поставлених цілей, насаперед важливим є наявність достовірної та своєчасної